Ao. 1829. No. 80.

# ARNHEMSCHE COURANT.

Dingsdag den 7 Julij.

## FRANKFORT, den 3den Julij.

Een brief uit Konstantinopel van den 11den Junij behelst het volgende: — « Den 9den dezer, 's namiddags te 2 ure, heeft de Sultan bij de barones *van Hubsch* (moeder van den Deenschen gezant) en hare beide dochters in haren tuin te Bujukdere onverwachts een bezoek afgelegd. Hij kwam te paard in volle staatsie, gelijk in de moskee, vertoefde drie uren, gedurende welke de pacha's in de voorzaal wachten moesten, liet zich door de freules op het klavier voorspelen, en hield zich bezig met de bezigtiging van hare teekeningen. Hij schonk aan elk een paar handen vol dukaten, welke zij, als het naamcijfer van den Grooten Heer dragende, niet mogten weigeren.»

## WARSCHAU, den 27sten Junij.

Z. M. de Keizer heeft gisteren eenen koerier van de armee ontvangen met de tijding van een voordeel, hetwelk de generaal baron *van Geismar* behaald heeft. Deze generaal, die tot dus verre in Klein-Wallachije gekantonneerd had, was, met zijne troepen, tusschen Widdin en Nikopolis over den Donau getrokken en had de kleine vesting Rachova of Oriova bemagtigd, in welke hij 5 kanonnen en 1 vaandel had gevonden.

De *Wallachijsche Courier*, een dagblad, dat te Bucharest uitgegeven wordt, behelst daaromtrent de volgende nadere bijzonderheden:

« Den 9den Junij 's morgens te 3 ure, trokken 200 vrijwilligers van onderscheidene regementen, onder bevel van den luitenant-kolonel graaf *Tolstoy*, en een bataljon van het 34ste regement jagers, onder beschutting van 22 op den linker oever geplante kanonnen, over den Donau naar de stad Rachova. Deze handvol helden, ondersteund door een bataljon, hetwelk hun gedurende het gevecht, dat tot 's namiddags 2 ure duurde, ter hulp gezonden werd, heeft, na den vijand van de batterij en uit de huizen verdreven te hebben, de stad ingenomen.

« De vijand vocht met groote hardnekkigheid, maar kon de koenheid onzer troepen niet wederstaan.

« Vijf honderd man krijgsgevangenen, onder welke *Hussein*-pacha van Varna (pacha van twee paardestaarten) 5 kanonnen en 5 vaandels zijn de tropheen dezer overwinning. Onder het groot getal vaneuvelden bevindt zich ook de Ajan van Rachova en *Selim-effendi*. Ons verlies is nog niet bekend, doch gering in vergelijking van den vijand.»

— De gevolmagtigde president van Wallachije, de Russische generaal *Scheltuchin*, heeft de landlieden van de transportdiensten voor de armee ontslagen, ten einde hun gelegenheid te geven om hunne velden te bezaaijen.

### Van den 28sten Junij.

Z. M. de Keizer heeft in den nacht van den 25sten dezer deze stad verlaten en den weg naar Lublin ingeslagen:

— Volgens berigten uit Tiflis van den 28sten Mei, was de generaal *Paskewitsch van Erivan* van daar naar Achalkalaki vertrokken, waar zich de hoofdmagt van het Kaukasische leger bevond, dat tegen de Turken te velde moest trekken. Eenige dagen te voren had de generaal een luisterrijk bal gegeven, hetwelk de Perzische Prins *Chosref-Mirza* had bijgewoond.

## WEENEN, den 27sten Junij.

Berigten uit Konstantinopel, van den 10den dezer, behelzen het volgende:

« De gezanten van Engeland en Frankrijk, de heer *Robert Gordon* en de generaal graaf *Guilleminot*, zijn den 5den Junij bij Smijrna aangekomen, en zouden zich van daar onverwijld naar de Dardanellen begeven. Te gelijk met hen, zijn verscheidene Engelsche en Fransche oorlogschepen van den eersten rang in de baai van Smijrna aangekomen. De Russische vloot bij Tenedos was laatstelijk vijftien zeilen sterk.

« De Turksche vloot is, sedert hare terugkeering in den Bosphorus, weder tweemaal naar de Zwarte Zee afgezeild, en bevindt zich waarschijnlijk nog in zee, daar sedert haar derde uitloopen, hetwelk op den 7den Junij plaats had, niets van hare operatien te Konstantinopel is bekend geworden. Bij het tweede uitloopen, op den 26sten Mei, is er een hardnekkig gevecht voorgevallen, waarbij eene Russische brik (*de Mercurius*) zich dapper tegen het Turksche admiraal- en vice-admiraalschip heeft verdedigd. Het Russische fregat *Raphael*, door den kapudan-pacha op zijne eerste kruisvaart veroverd, is door de Turken bemand en ten gebruike tegen den vijand uitgerust. Het Russische scheepsvolk is met de officieren naar de galeijen gebragt.

« Van het oorlogstooneel in Azie ontbreken, nog altijd zekere tijdingen; doch van reizigers, die van de Perzische grenzen komen, hoort men, dat de generaal *Paskewitsch* met achterlating van genoegzame bezettingen in de veroverde vestingen Topra-Kale, Kars, Diadin en Bajasid, naar Gumri teruggetrokken is.

« Men spreekt te Konstantinopel van een tweede gevecht, hetwelk den 1sten Junij tusschen de troepen van den groot-vizier en het korps van den generaal *Roth* tusschen Pravodi en Kosludschi zou plaats gehad hebben; maar van zijde der Porte is zoo min over dit, als over het vroeger gevecht, hetwelk den 17den Mei tusschen Pravodi en Dewno is voorgevallen, eenig berigt bekend gemaakt.

## BERLYN, den 2den Julij.

Z. M. de Koning heeft de St. Johanniter-orde verleend aan den heer *van Ceva*, majoor in Nederlandsche dienst en adjudant van Z. K. H. Prins *Frederik der Nederlanden*.

— Volgens berigten uit Livadie, welke men te Konstantinopel ontvangen heeft, worden onderscheidene vestingen door de Turken verlaten. Men wijt dit voornamelijk aan de wanorde, welke onder de Albanezen heerscht, die nog achterstallige soldij te vorderen hebben. Men zeide, dat de pacha van Scutari en de bevelhebber van Janina ter ondersteuning van de Turken naar Livadie zouden marcheren; maar het schijnt, dat zij geene genoegzame krijgsmagt ter hunner beschikking hebben, daar *Reschid*-pacha alle georganiseerde troepen naar Bulgarie geroepen heeft.

De voormalige Musselim (kommandant) van Aleppo is onthoofd geworden, wijl hij niet voldaan heeft aan het bevel, om zich naar de armee te Erzerum te begeven; hetzelfde lot trof zijnen broeder, die den rang van Kapidschi Bachi bekleedde en hem behulpzaam wilde zijn om de vlugt te nemen.

De Sultan gaat ijverig voort met de organisatie zijner armee; zijne pages hebben grootendeels dienst moeten nemen.

## PARYS, den 2den Julij.

De maarschalk *Maison* is eergisteren avond te Parijs teruggekeerd. Hij heeft dadelijk een bezoek bij den minister van oorlog afgelegd.

De kolonel *Fabvier* is mede te Parijs aangekomen.

— Volgens eene opgave, welke de minister van marine aan de kamer der afgevaardigden heeft medegedeeld, zal Frankrijk op den 1sten Januarij 1830 hebben 52 linieschepen en 63 fregatten. Het getal zee-officieren bedraagt 1365, met inbegrip der kweekelingen, en zonder deze, 1001.

— De congregatie der jezuiten heeft eene vergadering te Rome op den 29sten Junij bepaald, om over te gaan tot de verkiezing van eenen generaal der orde, in plaats van *V. Fortis*, die voor vijf maanden is overleden.

— Volgens berigten uit Lissabon van den 17den Junij, was daags te voren eene expeditie van daar vertrokken, welke in last heeft om het eiland Terceira aan don *Miguel* te onderwerpen.

## BRUSSEL, den 4den Julij.

Z. M. heeft tot inspecteurs van den waterstaat benoemd: den heer *W. van Ommeren*, (die dezen post reeds bekleedde) voor de provincien Gelderland, Over-Yssel, Drenthe, Vriesland en Groningen; den heer *D. Mentz*, voor de provincien Holland, Utrecht en Zeeland; den heer *A. Goekoop*, voor de provincien Noord Braband, Limburg, Antwerpen, Oost- en West-Vlaanderen; en den heer *J. B. Vifquain*, voor de provincien Zuid-Brabard, Henegouwen, Luik, Namen en Luxemburg.

## ASSEN, den 24sten Junij.

Men schrijft van Roden het volgende: Heden middag te half 6 ure, sloeg de blikaem in het huis van *Jansen S. Kuipers*, alhier aan de Brink staande. De slag schijnt gevallen te zijn in den schoorsteen; is daaruit, op de hoogte van den zolder, bijlangs eenen spijker, in het woonvertrek gedrongen, na eene strook van ongeveer eene el van de aan den schoorsteen liggende zolderplank te hebben afgeslagen; is boven een glasraam naast den schoorsteen langs gegaan, heeft daar de kalk afgeworpen, zoodanig, dat niet alleen de naaste balk daarmede bedekt was, maar zelfs eene kast, staande aan de andere zijde van het vertrek; is toen op eene naast het glasraam hangende klok gevallen en bij de ketting van deze naar beneden geloopen, de klok is van den muur afgevallen, heeft eene stoof verbrijzeld en is daaronder in den grond verdwenen

zonder brand te hebben veroorzaakt. Door de uitzetting der lucht zijn bijna alle glasruiten in de beide ramen, in den hoek van het vertrek, waar de slag is gevallen, gebroken; sommige zijn naar buiten, andere naar binnen geslagen; bijna alle schotels zijn van den wand gevallen en gebroken, ook eenigen van de bovengemelde kast, doch die, welke op den schoorsteenrand stonden, zijn blijven staan, uitgezonderd een groot bierglas, staande op den hoek, waarvan het bovenste geheel is verbrijzeld, maar het onderste gedeelte is blijven staan. Drie kinderen, welke zich in het vertrek bevonden, hebben geen letsel bekomen.

---

# *Mengelwerk.*

## DYK- EN POLDER-BESTUREN.

*Aan de Redactie!*

Onder de middelen *ad Hominem*, die strekken kunnen, om in het vervolg die heillooze eenzijdige beschouwing en behandeling van dijk- en rivier-aangelegenheden te verminderen, behoort voorzeker het weren van een misbruik, hetwelk, op zijn *Geldersch*, rond voor de vuist, gekenmerkt is in No. 77 van uw gezocht dagblad — Inmiddels is het te vooronderstellen, dat reeds bij de eerstdaags te openen beraadslagingen over de bezwaren tegen het provinciaal (!) reglement op de polder-besturen en den daarbij gearresteerden staat van indeeling, de zoo bescheiden gegevene teregtwijzing, tot nadenken zal brengen dezulken, die zich dezelve, ten minsten uiterlijk, kiescheidshalve, wel zullen dienen aan te trekken.

Behalve dezen goeden dunk nopens de bedoelde leden van de staten, heeft men over het algemeen eene groote verwachting van de uitwerkselen, die het gekwetst gevoel van eigenwaarde en opgewekt besef van pligt op de gemoederen van de gezamenlijke leden der provinciale staten moet voortgebragt hebben. Want de lankmoedigste zal eindelijk onderzoeken wie en wat hij is. De laauwste en onverschilligste zal trachten te vernemen, waarover questie en wat toch wel regt of billijk is.

Onder velerlei gissingen, omtrent den loop en de behandeling van de menigvuldige adressen, die, of regtstreeks aan den Koning gerigt, bij afschrift aan de staten vergadering zijn of zullen ingediend worden; dan wel alleen aan dat collegie zijn verzonden, helt men vrij algemeen over, om voor waarschijnlijk aan te nemen:

Vooreerst; dat die rekwesten zullen worden gesteld in handen van eene commissie (buiten gedeputeerde staten) uit leden gekozen, die het gewigt der zaak kunnen bevroeden, en in hunne benoeming iets meer zien en zoeken, dan den streelenden titel van edel groot en achtbaar.

Ten tweede; dat die commissie, ter harer inlichting, zoo wel als tot oplossing van het *raadsel*, hoe dat de circumscriptie, door de provinciale staten stellig verworpen, evenwel aan den Koning heeft kunnen aangeboden worden, — zal vorderen, (want dit regt hebben de provinciale staten onbetwistbaar) mededeeling van de geheele briefwisseling, al de rapporten en voordragten, door heeren gedeputeerden, sedert Julij 1827, over dit onderwerp, met de verschillende takken van bestuur gehouden en aan dezelve ingediend.

Ten derden; dat, hetzij de commissie of eenig ander cordaat lid, in de vergadering zal doen het voorstel, om art. 2 van het besluit van de gedeputeerden d. d. 4 Februarij 1829, houdende:

« Aan de genoemde ambtenaren enz. te kennen te geven, dat het tijd-
« stip, waarop dit (polder) reglement in werking zal worden gebragt,
« nader zal worden bepaald.»

in te trekken, door te bepalen, dat, vermits de belanghebbenden te voren niet allen zijn gehoord, dat reglement niet zal worden in werking gebragt, voor dat Zijne Majesteit over de daartegen ingediende bezwaren zal hebben beslist.

Ten vierde: dat die zelfde commissie, na bevorderd onderzoek, zal adviseren en de staten-vergadering zal besluiten, om, in het algemeen, Z. M. zoodanige veranderingen in het reglement voor te dragen, als billijk en noodzakelijk zal zijn voorgekomen, en in het bijzonder, om bij Z. M. aan te dringen op de herziening van de circumscriptie; ten einde daarvan worden uitgesloten al die dorpen en gemeenten, welke te voren geene ambts-, dijks- of polderlasten gedragen, geen polder uitgemaakt of onder geen polder- of dijkbestuur gestaan hebben, — dewijl, vooral ten opzigte van deze, de proef, of zij onverpligt betalen kunnen, noch grondwettig, noch regtvaardig zou zijn.

De afloop der beraadslagingen zal wel doen zien, in hoe verre men te veel of te weinig verwacht hebbe van de genen, die gekozen zijn, om de belangen van het gewest voor te staan; en zonder op de personele gevoelens van eenig lid der provinciale staten den minsten dwang te willen uitoefenen door deze aanmerkingen, moge dit echter gezegd zijn, dat niemand hunner, zonder zijn geweten te bezwaren, zonder zich verantwoordelijk te stellen, uit laakbare onverschilligheid of lafhartige nevenbedoelingen zich kan of mag onttrekken aan een onpartijdig onderzoek, noch ook aan de opregte behartiging van de belangen van hen, die klagen; al waren ook zaak en gevolgen ten eenemale vreemd aan het district, waarvoor hij optreedt.

---

*Aan de Redactie!*

Het heeft zeker wel de goedkeuring van velen verworven, dat men in de openbare geschriften, zijne stem verhefte, over het treurige en ongepaste van het *zusschending*, hetwelk de *biddag*, op den dag van *Waterloo*, geworden is, maar men moest deze zaken niet voordragen met omstandigheden, welke niet met de waarheid overeenkomstig zijn.

Met eenig leedgevoel zag ik onlangs, dat in het *Advertentie-Blad* van Zaturdag 20 Junij No. 49, een berigt uit *Utrecht* geplaatst is, waarbij niets minder gezegd wordt « dan dat het verkoopen en koopen van brood
« alhier verboden was op eene boete van *f* 25 voor den bakker en *f* 3
« voor den gebruiker, en dat de schrijver hierdoor geen ontbijt konde
« nemen en klagen mogt, dat het stedelijk bestuur hem het *dagelijksch*
« *brood* weigert.»

Had de man de kennisgeving van h. h. burgemeester en wethouders gelezen, welke in de Stads Courant van 15 Junij geplaatst is, dan had hij daaruit kunnen zien, dat aldaar alleen gezegd wordt:

« Dat zij gezien hebbende, hoe Z. M. bepaald heeft, dat de gedenkdag
« van *Waterloo* op den 18den Junij van elk jaar, godsdienstig zal ge-
« vierd worden, zulks de goede burgerij herinneren en mitsdien bevelen,
« dat op dien dag, gedurende de godsdienst-oefeningen, alles vermijd wor-
« de, wat zoude kunnen strekken om dezelve eenigzins te storen.»

Waar is nu hier eenige bedreiging van geldboete? En had de man op straat gezien, dan had hij kunnen bemerken, dat de bakkers met de broodwagens naar gewoonte rond reden. Een der bakkers vroeg aan den heer burgemeester, of zij zulks voor half negen ure mogten doen. — *Tot negen ure*, was het antwoord. — De schrijver had alzoo brood genoeg kunnen bekomen, indien hij niet te laat was opgestaan.

Ik zoude over dit schrijven niets gezegd hebben, denkende dat dit verkeerd berigt spoedig zoude vergeten zijn; maar thans ziende dat de zuidelijke dagbladschrijvers dit berigt greetig hebben overgenomen, om met de malle pieusheid in de noordelijke provincien te spotten, nu komt het mij dienstig voor, dat men het verkeerde en onware in dit berigt aanwijze; de schrijver heeft thans zeker berouw, dat hij de zaak niet beter heeft onderzocht.

Ik meen, op zijn voorbeeld, bij deze aanwijzing, nog iets over den *biddag* zelven te mogen voegen.

Ik stem het toe, dat deze alhier geheel *ondoelmatig* is gevierd.

De burgerij wist zoo min als de leeraars, wat men van denzelven maken moest. De heeren predikanten, die nog iets van den ouden vorm der vorige *boet-* en *bededagen* kenden, rigtten wel hunne preeken daar naar in, maar dit konde slechts aan een klein deel van hunne toehoorders behagen.

Een groot deel der inwoners, die gaarne voor de verlossing in 1815 zouden hebben willen danken, kwamen niet in de kerk en gingen buiten de stad. Om kort te zijn, het was eene treurige zaak, en niet alleen bij de burgers, maar vooral voor de militairen, voor wien het vooral een *vreugdedag* had kunnen zijn.

Voor de roomschgezinden, onder de militairen, was het toevallig een kerkelijke feestdag, maar aan de protestanten gaf het voorzeker een zeer onaangenaam gevoel, om eene onderwetsche boet- en biddagpreek te moeten hooren, gedurende bijna twee uren, waarbij er van de verlossing bij *Waterloo* niets werd gewaagd. Met een woord, daar was en is maar ééne stem over dezen dag, en dat het zedelijk nut tot boete en bekeering en het genoegen aan eene dankbare vreugde verknocht, geenszins gelijk staan met het nadeel en de schade, welke door zulk eenen dag van lediggang wordt veroorzaakt aan de nijvere volksklasse, voor welke het gemis van één dag huur, in het hart van den zomer, een dag van vijf schoften, geenszins onverschillig is.

Eene bedaarde overweging van het gezegd nadeel voor den burgerstaat, van de moeiten voor de heeren predikanten, van het niet voldaan zijn over dezen dag, bij negen tiende der toehoorders, van de verkeerde uitwerking bij de militairen, enz. enz., heeft de vraag doen ontstaan: of aan de viering van dezen dag geene betere wijziging ware te geven? Men meent wel te doen, de uitkomst dier overwegingen eens aan het oordeel van anderen te onderwerpen.

Indien het al noodig wordt geoordeeld, dat er op het voorbeeld onzer voorouderen een algemeene *dank-* en *boetedag* werde gehouden, waarover en waartegen veel zoude te zeggen zijn, zoude zulk een biddag dan niet beter kunnen gehouden worden in de maand Februarij of Maart, wanneer de schade van het verlies van eenen dag werkloon veel geringer zal zijn.

De hooge regering stelde voorheen gewoonlijk dien bededag op den Woensdag, op welken de *Aschdag* bij de roomschen inviel, en dit voorbeeld zoude alsnog kunnen worden gevolgd, waardoor dan reeds een aanzienlijk gedeelte der gemelde schade wordt weggenomen.

Werd dit alzoo gedaan, dan konde de achttiende Junij als een *dank-* en *vreugdedag* worden gevierd. In den morgen was er eene godsdienstige dankstond te houden, zonder dat de gewone bedrijven en handwerken behoefden stil te staan.

In *Friesland* worden op den 18den November, 's voormiddags, kinderfeesten in de scholen gegeven, tot bewaring der gehengenis aan het terug bekomen van het vaderland in 1813, en wel aan de leerlingen onder de twaalf jaren, wanneer er, op kosten van de gemeente, vier stuivers voor elk kind *moet* en zes stuivers *mag* besteed worden.

Deze feesten geven zeer veel genoegen; niet alleen verlangen de kinderen naar dien dag, maar ook de ouders.

Zoude zoo iets niet over het geheele rijk, voor den 18den Junij kunnen worden ingevoerd? — Ik geloof ja, en dat het nut verre het nadeel der kosten zoude te boven gaan, vooral om de belangstelling in het behoud van het vaderland, vroeg in de jeugdige gemoederen in te prenten, hetwelk alsdan zeker door leeraars en schoolmeesters, met ophaling van de toedragt der gebeurtenissen in 1815 en der redding uit het overgroote gevaar, door de dapperheid van den Prins VAN ORANJE en de andere helden, met onderlingen naijver, op het beste naar vermogen zal worden gedaan. Wierden dan de militairen in den namiddag of na het houden eener groote parade of 's avonds getrakteerd, dit zoude ook zoo veel nut als genoegen te weeg brengen, en de overige burgers zullen alsdan ook zeker, zonder dat het vlaggen en het bespelen of luiden der klokken aan de gemeenten groote kosten geeft, uit en voor zich zelven den dag in vreugde en blijdschap des harten kunnen doorbrengen.

Over het nut van zulke feest- en gedenkdagen in het algemeen, zoude veel te zeggen zijn; dan één voorbeeld zij slechts aangevoerd. Hoe veel heeft de jaarlijksche feestviering van het ontzet van *Leyden* en *Alkmaar* geholpen, om deze gewigtige gebeurtenissen in geheugen te doen blijven, en de toedragt dezer zaken al meer en meer te doen ontwikkelen.

De kortheid van bestek verbiedt mij alle verdere uitweiding, ook over het belang om op den 18den Junij *het feest van 's lands verlossing* te vieren. Deze zaak zij alleen thans aan allen aanbevolen, in de hoop, dat wij in het volgend jaar zullen mogen zien, dat de dag niet op nieuw moge worden doorgebragt in zulk eene treurige stemming, als in dezen jare, nu een ieder overtuigd was, dat de vermenging der oproeping tot *boete* en *vreugde* een TUSSCHENDING gaf, hetwelk aan niemand voldeed en ook niet aan het weldadig oogmerk van onzen geliefden Koning kan beantwoorden.

*Utrecht*, den 1sten Julij 1829. F.

## IETS OVER HET LAGER ONDERWYS.

*Aan de Redactie!*

Met genoegen las ik, het geen door u, in uw dagblad van den 27sten Junij ll., betreffende de vraag des Konings, aan de schoolcommissien in ons vaderland, werd aangemerkt en betoogd; en daar ik als onderwijzer, niet alleen voor de goede zaak van het lager onderwijs, maar ook voor mijn eigen lot en dat mijner ambtgenooten, zeer veel hecht en moet hechten aan deze zoo gewigtige zaak, neem ik de vrijheid het volgende aan de schoolcommissien in ons vaderland, door middel van uw geëerd blad, indien daartoe eene plaats in hetzelve kan vergund worden, voor te stellen:

Zijn de onderwijzers, ik bedoel voornamelijk ten platte lande, niet beroepen en aangesteld, ook op die voordeelen, die uit het schoolgeld der kinderen eener gemeente kunnen voortkomen; zijn hun die voordeelen, niet door meer dan een besluit verzekerd geworden, en wanneer nu meer dan een onderwijzer, zich in zulk eene gemeente mag nederzetten, wordt dan de beroepene en aangestelde onderwijzer, niet op eene onregtvaardige wijze, van een aanzienlijk gedeelte van zijne wettige en toegezegde inkomsten beroofd? Zouden vele onderwijzers, indien zij zulks hadden kunnen voorzien, zich niet veel liever op een ander middel van bestaan hebben toegelegd? Heeft het gouvernement niet meer dan eens beloofd, het bestaan der onderwijzers, hetwelk over het algemeen zeer gering is, te verbeteren, en zou zulks geschieden, indien deze zoogenaamde vrijheid ingevoerd wierd?

En zou zulk eene vrijheid voorts niet strekken, om de zucht die vele jongelingen, zelfs uit den deftigen burgerstand, bezielt, om zich tot onderwijzers te bekwamen, geheel te verdoven?

Een schoolonderwijzer uit
*Noord Braband.*

EEN WOORD OVER WEDUWENFONDSEN, BENEVENS HET PLAN VAN OPRIGTING EENER DERGELYKE OP DEN DUUR BESTAANBARE MAATSCHAPPY. — Te *Amsterdam* bij van ARUM en COMP. Prijs 10 centen.

« Een op den duur bestaanbaar weduwenfonds! welk toovenaar heeft zulk een kunststuk uitgevonden?!»

Deze uitroep ontglipte ons onwillekeurig bij het lezen der aankondiging van bovengemeld stukje in de Haarlemsche Courant. Wij behooren, namelijk, onder de zulken in ons vaderland, die gaarne van onze verdiende penningen iets pogen uit te sparen, om, zoo veel mogelijk voor onze nablijvende betrekkingen te zorgen; doch, bij eene zeer middelmatige bezoldiging en groot gezin, dezen spaarpenning er slechts zoo luttel kunnen afnemen, dat ons wel een uitermate lange leeftijd zou gegund moeten worden om er eenig toereikend bestaan voor de onzen van te kunnen hopen. Van daar, dat onze aandacht reeds lang en bij herhaling gevestigd was op die inrigtingen, welke door onderlinge verwaarborging, wat meer te verwachten geven; en telkens als ons de mare van het ontstaan eener soortgelijke inrigting ter ooren kwam, reikhalsden wij om er de grondslagen van te kennen en daaruit te beoordeelen of ze aan ons verlangen beantwoordden. Niet zelden kwam ons, voor al de laatste tien jaren, zoo iets te voren; maar helaas! bij onderzoek en oplettende beschouwing, vonden wij, dat niet eene daaronder goeden grond tot duurzaamheid in zich bevatte; in tegendeel, dat ze alle, binnen kort verloop van jaren, moesten ten ondergaan; en de uitkomst bewees ons reeds van zoo vele dat wij niet mis gezien hadden. Gelukkig achteden wij ons ten minste dusverre, dat wij vooraf nagegaan en berekend hadden en ons niet lieten verblinden door de grootheid van het aantal dergenen, die aan de vestiging van zulke wankelbare gebouwen hadden toegedragen, noch het aanzien van meenig eenen, die zich, ter goeder trouw, maar te ligtgeloovig, den eernaam van commissaris dier maatschappij had laten opdragen, noch ons eindelijk evenmin laten verlokken door de onbegrijpbaar schoone kans, welke die inrigtingen ons schenen te beloven en ondertusschen even zoo veel geldt als de belofte van den debitant in loterijbriefjes, die aan alle man de honderd duizend te koop veilt. Neen! gelukkig achteden wij ons het spaarpenningske zelve behouden en niet in eenen spaarput gesmeten te hebben, waaruit wij nooit gegronde hoop konden voeden dat het onze achterblijvenden weder terug zouden ontvangen.

Men zal uit dit alles dan ook gereedelijk kunnen begrijpen, dat wij, wat heel ongevoelig voor ijdelen woordenklank, niet oogenblikkelijk wegliepen met den titel van het hierboven opgegeven plan, hetgeen de stellers ons voorzeker niet ten kwade zullen duiden. Doch naauwelijks hadden wij het bewuste plan ingezien of wij kwamen spoedig tot andere gedachten en bevonden dat de hier opgegevene inrigting van de bestaande dusgenoemde weduwenfondsen geheel onderscheiden was. En, bij eene bedaarde, naauwlettende overweging, beoordeeling en narekening, vonden wij dit onderscheid dermate groot, dat wij niets te veel gezegd vonden met eene maatschappij ter onderlinge verzekering van lijftogt voor nablijvenden, hoedanig hier wordt voorgesteld, buiten allen twijfel op *den duur bestaanbaar*, en wel alleen door hare wijze van zamenstelling, zoodanig bestaanbaar te heeten. Het is de gewisse overtuiging hiervan, welke ons noopt onzen lezers een kort verslag van genoemd plan mede te deelen.

Na een kort, maar ter zake dienend woord over weduwen fondsen, zoo als die dezer dagen bij ons bestaan en wankelen en instorten, gesproken te hebben, leggen de schrijvers ons de reden bloot, welke hen aangespoord heeft om te beproeven eene duurzaam bestaanbare inrigting van dien aard daar te stellen. Zij verdienen reeds hiervoor den verschuldigden lof. Wel verre van als beoordeelaars zoo veler soortgelijke inrigtingen op te treden, deelen zij vervolgens alleen eene tweeledige opmerking op dit stuk mede, geldende aan den eenen kant de inrigting zelve en aan den anderen kant haar bestuur. Zeer belangrijk is die opmerking en het ware wenschelijk, dat hunne voorgangers hiervan waren uitgegaan. En nu komen zij tot hun plan, dat, in weinige woorden, hierop nederkomt.

Eene onderlinge verzekering van lijftogt voor nablijvenden, welke genoten wordt naar gelang van ouderdom niet alleen, maar tevens ook van de jaren, welke de inlegger gefourneerd heeft, en wel van één tot tien jaren toe, als het hoogste tijdpunt van lidmaatschap, waarop de hoogste uitdeeling verkregen wordt; eene administratie, die tegen het gewone loon van administratie-kantoren gehouden wordt en welker meerdere gelden de fondskas stijven; een bewind uit de leden zelve gekozen en reglementen, door dat bewind te maken; eene herziening, om de vijf jaren, van deze reglementen; eene verzekering der fondsen door verband op het nationale grootboek, en voor het overige die noodzakelijke bepalingen, welke uit den aard der zake van zelf voortvloeijen. Zietdaar in kort bestek de schets van deze *op den duur bestaanbare* maatschappij.

Wij vinden het overbodig de sommen van uitkeering en toelage hier onderscheidenlijk op, te geven, daar het er, onzes inziens, minder op aankomt *wat* het koste en *hoe veel* het geve, dan wel of de grond, waarop de uitkeeringen berekend zijn, goed zij en of de gevorderde toelage in verhouding sta tot de regtmatige verwachting en verzekering van het genot. En wij zien ons gedrongen tot de openlijke verklaring, dat en toelagen en genot hier in die volkomene evenredigheid staan, welke onmisbaar noodig is, om zich met volledige gerustheid op het verhoopte genot te mogen verlaten.

Regt gepast is het beeld, hetwelk de planvormers bezigen, van een jong boompje, 't welk onmogelijk even veel en zoo overvloedige vrucht kan opleveren als een volwassen boom, die zijnen vollen groei verkregen heeft. Juist dit is het, wat bij de vroeger opgerigte fondsen of geheel niet of veel te weinig in aanmerking genomen werd, en even daardoor is derzelver onbestaanbaarheid ook iederen doorzigtigen terstond in het oog gevallen. Ja! wij kunnen ons niet genoeg verwonderen, hoe zoo menigen schranderen en helderzienden, als wij niet zelden onder de leden van onderlinge weduwen-bussen telden, dit niet voor den geest gekomen zij. Immers indien zij hierop één oogenblik doorgedacht hadden, men zou hen ongetwijfeld nimmer op die naamlijsten, laat staan onder de commissarissen gevonden hebben.

Aardig is evenzeer, niet opzigt tot de administratie-gelden, der schrijveren vergelijking met een' hovenier, dien zij wel willen vergolden hebben de moeite, dien hij aan het planten en verzorgen van den boom, op zijns meesters grond, besteedt, maar de eerste en meeste vruchten toch voor den eigenaar willen voorbehouden hebben. En is dit wel bij onze nieuwerwetsche weduwen-fondsen zoo begrepen? Getuige het de ervaring! Er wordt eene societeit opgerigt, — waarom? Om dezen of genen een directeurs postje te beschikken. Dat postje moet een vet baantje zijn. Hoe komt men hiertoe? door het groot aantal leden, die elk van *f* 5 — tot *f* 8 — voor den directeur opbrengen. Maar hoe komt men aan zoo groot een aantal leden? Met groote uitkeeringen voor geringe toelagen te beloven en overal correspondenten aan te stellen, die men zekere premie toekent voor elk lid, dat zij aanbrengen. Maar hoe lang zal dit duren? ja, zoo lang als het kan en dan komt het hinkende paard achteraan. De directeur heeft inmiddels, een half dozijn jaren lang, er de beste vruchten van ingezameld; wat er voor de rest van de maatschappij wordt, deert hem minder: hij heeft de meezen binnen. Onze genoemde planmakers schijnen ons toe anders en liever een *klein honorarium* op den duur gekozen te hebben, hetgeen juist daarom lofflijker verdiend wordt. Zij kiezen tot motto, het oude spreekwoord: *Duren is eene schoone stad.* Wij meenden dan ook bij het lezen van hun plan, hunne bedoeling geheel begrepen te hebben, welke wij ons verpligt vonden te huldigen, vastelijk besloten hebbende aan hunne ontworpene maatschappij deel te nemen. Intusschen moeten wij hun inderdaad belangrijk plan elken nadenkenden ter lezing, gelijk elken belangnemenden ter overweging, met overtuigde gerustheid aanprijzen.

D. B.

---

## KAMPEN, den 24 Junij.

Op den 19. Junij werden de leerlingen van het stads instituut van opvoeding en onderwijs, in tegenwoordigheid der wel edel achtbare regering, gedeeltelijk geheel, gedeeltelijk slechts in die werkzaamheden onderzocht, welke voor een openbaar examen minder geschikt zijn, terwijl zij tevens proeven hunner vorderingen in de muzijk gaven.

Treffend was de orde, welke bij dit voorloopig onderzoek in alle deelen van het instituut, alwaar hetzelve plaats had, heerschte; alles belovende de vorderingen door de jongelingen in de verschillende takken der wetenschappen gemaakt, waarvan de aanwezige regeringsleden en die der schoolcommissie geen oogenblik aarzelden den heeren *van Wijk* (vader en zoon) hunne uiterste tevredenheid te betuigen, en het gebouw verlieten in de rijkste verwachting van hetgeen vier dagen later volgen zoude, welke hoop op het schoonst vervuld werd.

Dingsdag den 23. Junij was de dag van het openbaar examen bepaald. Nadat de wel ed. achtbare regering, en een aanzienlijk aantal zoo van binnen als buiten de stad zaamgevloeide ouders en kindervrienden in de bovenkerk hadden plaats genomen, opende de voorzitter der stedelijke schoolcommissie, de weleerwaarde zeer gel. heer *G. H. Hein*, de plegtigheid, terwijl de leerlingen een door den onvermoeiden *van Wijk* (den vader) zeer doelmatig vervaardigden en door den kundigen stads muzijkmeester *J. H. van der Dussen* op muzijk gebragten voorzang aanhieven, en vervolgens blijken gaven van hunne vorderingen in de Nederduitsche, Fransche, Engelsche, Hoogduitsche, Latijnsche en Grieksche talen, de Rekenkunde, het Boekhouden, de Aardrijks-, Wis- en Natuurkunde, de Vaderlandsche en Algemeene Geschiedenis en de Natuurlijke Historie, terwijl de kaarten (waaronder ook naar eigene opneming) en teekeningen ter bezigtiging werden gelegd en de werkzaamheden door een even schoon gezang als dezelve begonnen waren, voor den morgen werden gesloten, terwijl de zich uit andere gewesten naar herwaarts ter bijwoning dezer plegtigheid begeven hebbende ouders, zich uit den tempel verwijderden, met de sporen van innerlijk genoegen op het gelaat, veroorzaakt door de billijke vreugde die zij mogten smaken, daar zij de lievelingen van hun hart, na afwezigheid van een vol jaar, met de waas der gezondheid op de jeugdige kaken, en zoo merkelijk in kunde gevorderd, weder zagen, welk genoegen elk, die tegenwoordig was, gaarne met hen deelde.

Des namiddags opende de voorzitter op nieuws de vergadering, en deelde toen, na een voortreffelijk gezang der leerlingen, met gepaste toespraak, de prijzen uit.

Vervolgens werden aan al de leerlingen bewijzen van goed gedrag uitgereikt en

... ruim 20 leerlingen, die in dit jaar de school verlaten hadden of nu verlieten (waaronder 9 die tot de akademische lessen bevorderd waren en onderscheidene, die zich voor de militaire akademie of de school der marine hadden bekwaam gemaakt) loffelijke getuigschriften afgegeven, waarbij de heer voorzitter der school-commissie kort en hartroerend genoemde jongelingen aansprak, hen smeekende, op de glibberige baan, die zij thans gingen betreden, God en der deugd steeds getrouw te blijven, welke woorden naar allen schijn, den meest gewenschten indruk op de jeugdige gemoederen te weeg bragten, hetwelk door *D. C. Stein Parvé* in de Latijnsche en *J. A. Bloem* in de Engelsche, *J. Burgers van der Sleesen* in de Hoogduitsche, *L. Zegers Veeckens Jr.* in de Fransche en *J. Stein Parvé* in de Nederduitsche taal op eene treffende wijze werd beantwoord, in bewoordingen overvloeijende van dankbaarheid en kinderlijke liefde, tot die leermeesters, die niet alleen hunne jeugd gevormd hadden in het zedelijke en wetenschappelijke, maar ook bij sommigen hunner de plaats van ouders bekleed hadden, en hierna werden een aantal leerlingen van de onderscheidene klassen bevorderd.

De voorzitter hierop de onderwijzers hebbende aangesproken, op eene wijze, welke zoo wel het talent des redenaars eer aan deed, als verdiende hulde toebragt aan hen, tot wien deze taak was gerigt; werd door den heer *van Wijk* (den vader) beantwoord, die tevens de wel ed. achtb. regering, de school-commissie, de ouders en voogden der leerlingen aansprak, en van zijne hem verlatende leerlingen afscheid nam, gelijk een vader doet van teergeliefde zonen, die zijne zijde verlaten en eene hun onbekende wereld en toekomst te gemoet gaan, waarom dit *vaarwel* dan ook door weinigen zonder aandoening werd aangehoord, te meer daar eenige fiks vervaardigde versregels hetzelve besloten, waarna de voorzitter de vergadering met gepaste aanspraken besloot, welke door eenen treffenden slotzang der leerlingen gevolgd werden.

Wij kunnen dit verslag niet eindigen zonder op het krachtdadigst ons instituut, hetwelk dit jaar in eenen meer bloeijenden staat dan ooit was, aan alle ouders, voogden en kindervrienden aan te bevelen, localiteit en inrigting beide, voor de gezondheid der kinderen zoo heilzaam (waarvan het afgeloopen jaar de voldoendste en volledigste bewijzen heeft gegeven) de manier van onderwijs, in de verschillende takken van kunsten en wetenschappen, dit alles noopt ons hiertoe! — Dat de van buiten zaamgevloeide ouders en kindervrienden, die onpartijdig, zoo wel het een als het ander, hebben kunnen waarnemen, voor ons getuigen! — en alzoo het hunne helpen toebrengen tot den bloei dezer met regt beroemde school, welke door de ed. achtb. regering dezer stad met zoo vele edelmoedige opofferingen en zoo aanmerkelijke onkosten is daargesteld, en tot den regtmatigen lof, die aan de rustelooze pogingen en zorgen den heeren onderwijzers toekomt.

(Was get.) Mr. J. WESTENBERG,
Lid en secret. der plaats. school-comm.

## GESCHIEDKUNDIGE HERINNERINGEN.

Den 5den Julij 1627 werd FREDERIK HENDRIK, Prins van Oranje, *ridder van den Kouseband.*

Den 5den dito 1754 stierf de beroemde Fransche dichter P. N. DESTOUCHES.

Den 5den dito 1814 werd er een tractaat van vrede tusschen *Spanje* en *Engeland* gesloten.

Den 6den dito 1415 werd JOHANN HUS levend verband.

Den 6den dito 1675 verklaarden de *Zweden* den oorlog aan de Staten.

Den 6den dito 1676 opende WILLEM III den veldtogt met het beleg van *Maastricht;* doch hetzelve werd, nadat er de jonge rijngraaf voor gesneuveld en menig soldaat door eene zware ziekte weggerukt was, op de aannadering van SCHOMBERG, tot ontzet dier vesting, weder opgebroken, en daarmede liep de veldtogt voor dat jaar ten einde.

Den 7den dito 1409 werd ALEXANDER V. tot 206den Paus gekroond.

Den 7den dito 1647 nam het oproer te *Napels* eenen aanvang.

Den 7den dito 1815 bezetteden de geallieerden andermaal *Parijs.*

ARNHEM, den 6den Julij.
Het water is hoog in den *Rijn* aan de Paal:

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Den 5 Junij | 2 El 2 Palm 0 Duim; | gewassen | 0 D., | gevallen | 0 D. |
| Den 6 dito | 2 El 2 Palm 5 Duim; | gewassen | 5 D., | gevallen | 0 D. |

Te MARIENWAERD, den 3den Julij 1829, beviel zeer voorspoedig van eene DOCHTER de GRAVINNE VAN BYLANDT VAN MARIENWAERD, Geb. BARONNESSE SIRTEMA VAN GROVESTINS.

† † † BURGEMEESTER en ASSESSOREN der GEMEENTE *ZUILICHEM* zijn voornemens, op aanstaanden Vrijdag den 17den Julij 1829, des namiddags ten drie ure, in het Raadhuis, bij *J. HEISTEK*, aldaar, in het openbaar aan te besteden: het BOUWEN van eene NIEUWE SCHOOL en WOONHUIS, met het LEVEREN van de daartoe benoodigde MATERIALEN; waarvan Bestek en Conditie acht dagen te voren in genoemd Raadhuis zal ter lezing liggen.

De Burgemeester,
J. C. KLOP.

§ § § De PROVINCIALE COMMISSIE VAN GENEESKUNDIG ONDERZOEK EN TOEVOORZIGT IN GELDERLAND berigt, dat hare gewone Vergadering wederom zal aanvangen op Dingsdag den 4den Augustus aanstaande.

Zij, die tot het Examen wenschen toegelaten te worden, gelieven deswege zich te adresseren, en de noodige bewijsstukken *franco* toe te zenden, *uiterlijk* op den 21sten Julij, aan den ondergeteekende, wonende te *Nijmegen.*

*Arnhem*, den 1sten Julij 1829.

In naam der Commissie voornd.
Dr. C. VAN ELDIK.
*Secretaris.*

§ § § Mr. *J. NYHOFF*, Notaris te *Arnhem*, als daartoe door de Regtbank van Eersten Aanleg, zitting houdende te *Arnhem*, gecommitteerd, zal op last zijner principalen op den [illegible] 1829, des avonds ten 6 ure, in het *Zwijnshoofd* te *Arnhem*, publiek op hoogen doen insetten, om den 7den Augustus 1829, finaal te worden verkocht:

1°. Een ruim, hecht en sterk HUIS en ERVE, staande en gelegen binnen *Arnhem*, in de Turfstraat, Lett. A N°. 11 Q N°. 11, waarin sedert ruim 25 jaren de Banketbakkers-Affaire is uitgeoefend en het geen mede om den zeer gunstigen stand in de nabijheid van de groote markt, ook voor allerlei andere Affaire zeer geschikt is, zijnde voorzien van 2 ruime KELDERS één voor en een achter het Huis, en zijnde dit perceel in gebruik bij den Banketbakker *G. J. VAN SANTBERGEN.*

2°. Een dito PAKHUIS of LOOTS, vlak achter het voorgaande perceel, tegen de groote kerk. — Zullende deze beide perceelen, welke met 1°. Mei 1830 kunnen worden aanvaard, ook in massa worden geveild.

Nadere informatien zijn te bekomen ten kantore van gemelden Notaris Mr. *J. NYHOFF*, in de Bakkerstraat, te *Arnhem*, benevens bij den Heer Advocaat *VAN OVERVELDT*, in de Ketelstraat, Wijk E N°. 2.

† † † Tegen Augustus of November aanstaande, vraagt men IN HUUR, in het Dorp *Brummen*, een klein fatsoenlijk HUIS, van drie à vier KAMERS en verdere GEMAKKEN, benevens een klein TUINTJE, of bij stille ordentelijke Lieden 2 à 3 KAMERS en KEUKEN, benevens een klein lapje GROND, beiden gelegen aan den Straatweg. Die zulks te verhuren heeft, gelieve daarvan, met den Huurprijs, opgave te doen met gefrankeerde Brieven, onder letter A, ter Boek- en Courantdrukkerij van *C. A. THIEME*, te *Arnhem.*

§ § § De op den 11den Julij 1829, bevorens aangekondigde definitive Veiling der perceelen ONROERENDE GOEDEREN, te *Gelselaar* gelegen, en toebehoorende aan de Erfgenamen van wijlen den Heer Mr. *G. VAN DER SLUIS*, zal, in plaats van dien dag, op den 18den daaraanvolgende, des voordemiddags ten 9 ure, ten huize van den heer Kastelein *A. MARTENS*, te *Borkulo*, gehouden worden.

§ § § Op Vrijdag den 10den Julij 1829 zal, ten sterfhuize van wijlen den heer Burgemeester *E. A. VER HUEL*, binnen *Doesborgh*, worden verkocht: eene partij HOLLANDSCHE en FRANSCHE WERKEN, dewelke daags te voren, des morgens van 10 tot 12 en des namiddags van 3 tot 6 uren, zullen kunnen bezigtigd worden.

BERIGT
WEGENS HET OPRIGTEN VAN EEN
INSTITUUT VAN ONDERWIJS, OPVOEDING EN HUISHOUDKUNDE, VOOR JONGE DOCHTEREN.

Het Instituut wordt opgerigt in de nabijheid van *Cleve*, één kwartier van hetzelve, op een fraai gelegen Buitengoed.

Er zal onderwijs gegeven worden in de Hollandsche, Fransche en Hoogduitsche Talen, de Schrijf- en Rekenkunde; in alle vrouwelijke Handwerken en Handwerken van smaak: voorts in al hetgeen wat tot vorming eener goede Huishoudster vereischt wordt, en in het algemeen in alles, wat eenigzins tot eene goede en beschaafde opvoeding kan behooren, tegen betaling van *f* 250—, met Kost, Inwonen en Bewasschen, in het jaar, daaronder begrepen Entree-geld, Emolumenten enz. Ter informatie gelieve men zich te vervoegen, met gefrankeerde brieven, onder letter E., bij den drukker dezer.

§ § § Sedert d[illegible] Junij ll. is vermist, tusschen *Lochem* en *Bo*[illegible], een leikleurig HAZEWINDHONDJE, met geele uiterlijke teekenen; die hetzelve te regt brengt, of weet aan te geven, word verzocht, zulks te doen, op den Huize *Menzink*, bij *Borkulo*; zullende rijkelijk beloond worden.

† † † De ondergeteekenden, hier ter stede hebbende opgerigt een MAGAZYN van allerhande soorten van FLESSCHEN, bevelen zich in de gunst van Heeren Wijnkoopers en anderen, des benoodigd, zoo wel binnen als buiten deze stad, kunnende men zich van eene prompte en civiele bediening verzekerd houden.

*Arnhem*, den 29sten *Junij* 1829.

G. D'ARNAUD GERKENS,
*op het Eiland.*
F. A. C. OTTERBEIN,
*In de* [illegible]

[illegible] welke ons Vaderland heeft voortgebragt, [illegible] met regt geteld worden de Dichter *JACOB VAN DYK*, in het [illegible] jaar te *Kralingen* overleden, die, in eenen geringen stand geboren en opgevoed, door eigene oefening in nutte kundigheden en bijzonder in de ontwikkeling van zijn dichterlijk talent, zich boven duizenden van zijnen stand wist te verheffen. De Ondergeteekenden meenden daarom het lezend Publiek in het algemeen en vooral den beminnaren van de Dichtkunst en hetgene op dezelve betrekking heeft, met de uitgave der nagelatene Schriften van genoemden *VAN DYK*, dienst te bewijzen. Zij hebben tot dat einde eene inteekening geopend, waarvan het Berigt bij de Boekverkoopers voor handen is, en vleijen zich, dat eene ruime deelneming hen in staat zal stellen, om hun voornemen ten uitvoer te brengen, en tevens zal doen zien, dat men in ons vaderland ware verdiensten [illegible] regten prijs weet te schatten.

SCHALEKAMP en VAN DE GRAMPEL,
Boekverkoopers te *Amsterdam.*

Te ARNHEM, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.